

שלום עם גבעונים...

1. ספר יהושע פרק ט

- ג. וישבי גבעון שמעו את אשר עשה יהושע ליריחו ולעי.
ד. ויעשו גם המה בערמה וילכו ויצטרו ויקחו שקים בלים לחמוריהם ונאדות וין בלים ומבקעים ומצרים.
ה. ונעלות בלות ומטלאות ברגליהם ושלמות בלות עליהם וכל להם צידם ובש היה נקדים.
ו. וילכו אל יהושע אל המחנה הגלגל ויאמרו אליו ואל איש ישראל מארץ רחוקה באנו ועתה כרתו לנו ברית.
ז. ויאמרו {ויאמרו} איש ישראל אל החוי אויל בקרבי אתה יושב ואיך אכרות {אכרות} לך ברית.
ח. ויאמרו אל יהושע עבדיך אנחנו ויאמר אליהם יהושע מי אתם ומאין תבאו.
ט. ויאמרו אליו מארץ רחוקה מאד באו עבדיך לשם ידוד אלהיך כי שמענו שמעו ואת כל אשר עשה במצרים.

2. ילקוט שמעוני יהושע - פרק ט - רמז יט

ויאמר איש ישראל אל החוי- וכי חוים היו והלא גבעונים היו אלא שעשו מעשה חוי אמך יודע אני שא"ל הקב"ה ביום אכלך ממנו מות תמות אלא הריני הולך ומרמה בהם והם הולכים ועושים ואני יורש הארץ לעצמי. כך אמרו אלו יודעים אנו שאמר הקב"ה החרם תחרימם וכתוב לא תכרות להם ולאליהם ברית הרינו הולכים והם כורתים עמנו ברית מה נפשך הורגים אותנו עברו על השבועה קיימו אותנו עברו על הגזרה בין כך ובין כך נענשין ואין יורשין הארץ.

3. ספר יהושע פרק ט

כג. ועתה ארורים אתם ולא יכרת מכם עבד וחסבי עצים ושאבי מים לבית אלהי.
ילקוט שמעוני יהושע - פרק ט - רמז יט

ועתה ארורים אתם- א"ר אלעזר ארון כנחש שנאמר ועתה ארורים אתם וכתוב ועתה ארור אתה...

4. רש"י על דברים פרק כט פסוק י

מחוטב עציך - מלמד שבאו כנעניים להתגייר בימי משה כדרך שבאו גבעונים בימי יהושע וזהו האמור בגבעונים ויעשו גם המה בערמה ונתנם משה חוטבי עצים ושואבי מים.

5. ישעיה / פרק ב / ב

והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית-ידוד בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרו אליו כל-הגוים:
א5. אורות הקודש / חלק ב / עמוד שצג / האחדות והשווי - ב

חכמת האמת מלמדת אותנו את האחדות העולמית, את הצד של השיווי שיש למצא בהויה כולה, עד למעלה למעלה, לדמוי הצורה ליוצרה... זאת היא המגמה של הדבקות האלהית הבהירה.

6. ספר שופטים פרק יא

יב. וישלח יפתח מלאכים אל מלך בני עמון לאמר מה לי לך? כי באת אלי להלחם בארצי
יג. ויאמר מלך בני עמון אל מלאכי יפתח כי לקח ישראל את ארצי בעלותו ממצרים מארנון ועד היבק ועד הירדן ועתה השיבה אתהון בשלום.

7. ספר מלכים א פרק כ

לא. ויאמרו אליו עבדי הנה נא שמענו כי מלכי בית ישראל כי מלכי חסד הם נשימה נא שקים במתנינו ונחבלים בראשנו ונצא אל מלך ישראל אויל יחיה את נפשך.
לב. ויחגרו שקים במתניהם ונחבלים בראשיהם ונבאו אל מלך ישראל ויאמרו עבדיך בן הדד אמר תחי נא נפשי ויאמר העודנו חי אחי הוא.
לג. והאנשים נחשו וימהרו ויחלטו הממנו ויאמרו אחיך בן הדד ויאמר באו קחהו ויצא אליו בן הדד ויעלהו על המרפבה.
לד. ויאמר אליו הערים אשר לקח אבי מאת אביך אשיב וחוצות תשים לך בדמשק כאשר שם אבי בשמרון ואני בבית אשלתך ויכרת לו ברית וישלחהו.

8. ספר שופטים פרק ב

א. ויעל מלאך ידוד מן הגלגל אל הבכים ויאמר אעלה אתכם ממצרים ואביא אתכם אל הארץ אשר נשבעתי לאבותיכם ואמר: לא אפר בריתי אתכם לעולם.

ב. ואתם לא תכרתו ברית לישבי הארץ הזאת מזבחותיהם תתצון ולא שמעתם בקולי מה זאת עשיתם.

ג. וגם אמרתי לא אגרש אותם מפניכם והיו לכם לצדים ואלהיהם יהיו לכם למוקש.

ד. ויהי כדבר מלאך ידוד את הדברים האלה אל כל בני ישראל וישאו העם את קולם ויבכו.

9. מדרש רבה במדבר פרשה ח פסקה ד

בית הדמים (שם) על אשר המית את הגבעונים והיכן מצינו שהמית גבעונים אלא מתוך שהרג נוב עיר הכהנים שהיו מספיקין להם מים ומזון מעלה עליו הכתוב כאלו הרגן... קרא דוד לגבעונים ואמר אליהם מה שאמר ולא קבלו ממנו לכך הגבעונים לא מבני ישראל המה שעמד דוד וריחקן שלא יבאו בקהל וזו היא ששנינו שנתנים אסורים לבא בקהל באותה שעה אמר דוד ג' מתנות נתן הקב"ה לישראל רחמנין וביישנין וגומלי חסדים... הה"ד והגבעונים לא מבני ישראל המה אין ראויין אלו להתערב עמהם אע"פ שגרים הם לא עמדו אבותיהם על הר סיני כי על שם שלשים שנה ומעלה ה"ד (שמואל ב כא) כי אם מיתר האמרי מה כתיב בהם (דברים ז) לא תתחתן במ גוי אף אלו כמותן אינן ראויין לידבק בישראל.

10. עין איה / שבת ב / פרק שישי / מה.

תכלית שכלול העולם בהמון צבעיו להיות לכח אחד שכולו מקושר זה בזה בחטיבה של אחדות גמורה... ואין כאן כ"א חטיבה אחת מלאה גוונים מרובים, היודעים להוקיר זה את זה ולכבד את כל נטיותיהם המשונות, כי יוכרו כולן להיות עולות לתכלית עליונה אחת ומיוחדת, הגדולה בכבודה והדרה, שהיא השלמת העולם בכל תכונותיו כולן, שממנו יתראה הדר הממלכה האלהית במלא עולמים, שלא רק בפועל לא יהי מקום למלחמה, כ"א גם בכח לא יהי לה כל ציור ואופן...

11. סדור תפלה

עושה שלום (בעשיית השלום) במרומו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל...

12. מדרש רבה ויקרא פרשה ט פסקה ט

א"ר יודן ב"ר יוסי גדול שלום ששמו של הקב"ה נקרא שלום הה"ד (שופטים ו) ויקרא לו ה' שלום.

י.ג. שבת י/ב

מסייע ליה לר"ה משמיה דעולא, דאמר אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בבית המרחץ, משום שנאמר ויקרא לו ד' שלום. אלא מעתה הימנותא נמי אסור למימר בבית הכסא דכתיב האל הנאמן, וכ"ת ה"נ, והא"ר בר מחסיא א"ר חמא ב"ג א"ר שרי למימר הימנותא בביה"כ. התם שם גופיה לא אקרי הכי דמתרגמינן אלהא מהימנא, הכא שם גופיה איקרי שלום דכתיב ויקרא לו ד' שלום.

השלום צריך שיהיה מושרש בתור מושג היותר קדוש עד שראוי הוא להיות נכנס בכלל שמותיו של הקב"ה. כי יסוד השלום הוא שתהיה מגמת הפנים של כל רצון פרטי הנמצא במציאות משתוה עם החפץ הכללי, שנובע מהתכלית הכללית של כל המציאות כולה.

והנה אדון כל המעשים ב"ה שכולל בשלימותו ואחדותו את כל המציאות כולה, כללה, תעודתה וכל פרטי פרטיה, וכשם שהוא אחד יחיד ומיוחד כן מעשהו הוא אחד, ע"כ כל פרטי המציאות הרבים עד אין חקר, עם כל המון הרצונות הפרטיים שבו, שנראים רחוקים זמ"ז בתכלית הריחוק, וג"כ רחוקים מן התכלית הכללית שהוא החפץ להעמיד את כל הברואים כולם על מכוון השלמתם היותר עליונה ומוצלחת, שלזאת התעודה הרחבה עד אין חקר, צריכים המון מעשים ותקופות שונות ומסובכות, האור והחשך, הרע והטוב, משתמשים בזה בערבוביא - (ו) כולם עולים לתכלית האחת והמיוחדת, עד שבאמת מצד אמתת המציאות, כל חפץ פרטי מתאים הוא אל התכלית הכללית, אע"פ שבעל החפץ לא ידע אנה פניו מועדות כלל. וזהו יסוד השלום, כי היפך השלום בא תמיד מסיבה שהפרטים אינם מתאימים כאחד בחפצם הפרטי אל התעודה הכללית.

ואם כל איש פרטי או סיעה פרטית תאמר שחפצה היא בתיקון הכללי, וגם חברתה המתנגדת לה ככה תאמר, בא אמנם יסוד הניגוד מפני הפרטיות הנמצאת בכל אחת שאינה מכרת את הכלל כולו בכל זהרו ושלמותו, מה שבאמת אינו גלוי כ"א ליוצר כל. והדרך להביא את הכלל כולו אל אותה התעודה, שמונחת בו ויוצאת ממנו לכל פרטיו, אינה באה כ"א ע"י אור התורה האלהית, שהיא ברכת השלום היחידה בעולם, ואין עז אלא תורה שנאמר "ד' עז לעמו יתן ד' יברך את עמו בשלום". אמנם הבלתי מכירים את השלום לדבר היותר קדוש, יוכל להיות משתי סיבות: או שמגמתם איננה כ"א אהבת עצמם הפרטית, וגם חפצם בשלום איננו מפני שהשיגו שראוי לנפש ישרה לאהוב יותר מכל את הטוב הכללי, כ"א מפני שמצאו את השלום לאמצעי היותר מוכשר למצא על ידו [את] הנאותיהם הפרטיות. מושג כזה שנועץ באהבה פרטית עצמית אינו יכול

עמוד ט

להכנס במחיצת הקדושה, וק"ו שאינו ראוי להיות נקרא בתור שם משמות הקודש. או שאינם משיגים שהתעודה היותר נשגבת העומדת בתור מרכז לכל מעלה וכל עבודת ד', היא ההצטרפות של כל פרט מפרטי המציאות וכל מעשה ממעשיהם הפרטיים אל התכלית של הצלחת הכלל כולו, החוזרת אח"כ אל כל פרטיו המרובים. ע"כ יסוד דעת ד' מוכר לנו בידיעה זאת הנכבדת ששלום הוא שמו של הקב"ה, וחלילה להזכירו במקום שאין הנפש מסוגלת להנשא [בו] אל המרום והנשגב. כי דרכי השלום שתחפש הנפש בהיותה במצב חומרי שפל, לא יתאימו בשום אופן אל השלום האמיתי, שלום העולמים, שראוי לו לצאת רק מתוך הכרה נאצלת ועמקה של תורה ודעת ד'. אמנם מצע השכל האנושי קצר מהשיג ההוד וההדר, הנועם וההצלחה של השלום הכללי, ועם זה אינו יכול להגיע לתוכן הדרכים שבהם יבור לו הדרך לתכלית הנשגבה הזו. וצריך לזה מהאור האלהי, אור הנבואה היותר נשגבת, אור עולם שבאוצר חיים של התורה, שלכלל האדם אינה נקנית כ"א ע"י האמונה, האמונה כי ד' הטוב שטובו מוכר ומושג לנו מבין חרכי המציאות כפי מה שהיא עכשיו גם באמצע דרכה, מורה לנו הדרך לפחד אל ד' ואל טובו באחרית הימים, כשיתעלה המצוי כולו, וירומם הפרטים עם הכלל כולו למעלה היותר שלמה, עד שענג ההכרה הכללית שהוא טוב מאד יושכל גם בכל פרט, ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצון קונם אדון השלום בלבב שלם. א"כ האמונה היא הדרך האחת לקניית השלום, כי מבלעדי האמונה בטובו של יוצר כל, המושקפת לנו מדברים המושגים ומושכלים לנו, לא יחדור אור אהבת השלום בפרטים ולא יוכל לעולם לבא אל הכלל, וראוי היה להיות מושג האמונה נקדש כמושג השלום. אמנם בזה ראוי גם להבחין כי הבדל יש בין סבה לתכלית, האמונה היא אמנה סבה נכונה להכרת השלום והליכה בדרך שלום. ע"כ מתרגמינן אלהא מהימנא אבל לא שם גופיה איקרי הכי. מה שא"כ השלום שהוא התכלית העצמית, שם נופיה איקרי שלום, דכתיב ויקרא לו ד' שלום. חסרון האמונה בהתעודה הכללית של המציאות שהוא לטוב היותר נשגב, אמנם יכה לרסיסים את כל בנין השלום הנקדש. כי מאין מושג נאצל אדיר הראוי לקחת את לב האדם לתת לאבן פנה לכל מגמותיו, שיהי פונה למעלה, לשלימות כללית ונצחית, יתפוצצו כחותיו על סלע אהבת עצמו, שההכרה בה קודמת ומורגשת לו יפה. ע"כ האמונה כי טוב ד' לכל תקשר את הפרטים אל דרך שלום העולמים, והיא האמצעי היותר נשגב לתכלית האחרונה ששם ד' בה נקרא, שלום. השלום שהוא כ"כ קדוש ויקר, אי אפשר שיהיה דבק באדם לאהבה אותו באמת כ"א בהיותו מנושא מעל החלאה החומרית הנמצאת בכלל העולם החיצוני ומתפשטת הרבה בעולמו הפנימי של האדם, ששפלותו של האדם בשני המצבים תכריחהו, לבית המרחץ ובית הכסא. הראשון מצד החלאה החיצונית והשני מצד הפנימית, שסבתה היא משותפת ג"כ עם החסרונות הכלליים, שלא ניקתה המציאות בכללה מהם עדנה. ע"כ אל מושג השלום שהוא ההתאמה של העולם החיצוני הכללי כולו עם העולם הפרטי הפנימי, יאתה להזכיר בית המרחץ. אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בבית המרחץ. וההימנותא שפעולתה ביחוד היא על המוסר הפרטי, וממנה יבא מאיליו להיות מצטרף לטובה אל הכלל הגדול, ראוי יותר להזכיר שלילת הגדתו, אם הי' נכלל בכלל השמות, שיהיה אסור להזכירו בבית הכסא, המורה על חסרונו הפרטי החומרי של האדם. והכלל שבשניהם הוא להורות שאי אפשר להתנשא לפעולות ודיעות שיצאו מהן תוצאות טובות לכלל האומה וכלל האנושיות, ובמובן היותר רחב ויותר עמוק לעמקה של האמת לכלל המציאות כולה, כ"א בהתנשא האדם הפרטי מהחסרונות המושפעים מהעולם החיצוני, ממעשים ומדות ודעות מגוונות, וכן בעולמו הפנימי מנטיות ומדות ומעשים בלתי הגונים, שרק אז יהיה ראוי לקרא בשם השלום. ובהתנשא איש או כתה ואומה, לקרא בשם השלום ומצואתם לא רוחצו, לא יבא שלום הבא מקריאה כזאת, שהיא נערכת להזכרה של המושג היותר קדוש ויותר מרום ונשא בבית המרחץ ובבית הכסא, מקום התגלות שפלות החומריות האנושית מצד עולמו החיצוני והפנימי, להביא את הפרי הראוי לו. אמנם עם קדושת המקום, עם התנשאות האדם משפלות מוסריותו והרגלתו בדרכי יושר, עד שהעולם החיצוני לא ישאיר עליו רושם מזוהמתו, ועולמו הפנימי יהיה מחנהו קדוש ולא יראה בו ערות דבר, אז ראוי שישים כל מגמת פניו רק לתעודת השלום, לשמרו מכל משמר ולהרחיבו בכל היכולת, לחזקו ולאמצו בכל האמצעים שיזדמנו לידו, במסיבות הזמן ותקופות הדורות ההולכות ע"פ קורא הדורות מראש. וע"ז שנינו ת"ח מרבים שלום בעולם, שנאמר "וכל בניך למודי ד' ורב שלום בניך", אלה

הם הבנים הבונים, המצרפים כל אבן פרטית שבאיש ושבמעשה למוסד הבנין הקדוש והנערץ, השלום, "א"ת בניך אלא בוניך".

רש"י על דברים פרק לג פסוק כט

ויכחשו איביך לך - כגון הגבעונים שאמרו מארץ רחוקה באו עבדיך וגו'

ספר שופטים פרק ב

א) ויעל מלאך ה' מן הגלגל אל הכמים ויאמר אעלה אתכם ממצרים ואביא אתכם אל הארץ אשר נשבעתי לאבותיכם ואמר לא אפר בריתי אתכם לעולם

ב) ואתם לא תכרתו ברית לישבי הארץ הזאת מזבחותיהם תתצו ולא שמעתם בקולי מה זאת עשיתם

ג) וגם אמרתי לא אגרש אותם מפניכם והיו לכם לצדים ואלהיהם יהיו לכם למוקש

ד) ויהי כדבר מלאך ה' את הדברים האלה אל כל בני ישראל וישאו העם את קולם ויבכו

ה) ויקראו שם המקום ההוא בכים ויזבחו שם לה'

5. ספר מלכים א פרק ח

מ) למען יראוהו כל הימים אשר הם חיים על פני האדמה אשר נתתה לאבותינו.

מא) וגם אל הנכרי אשר לא מעמד ישראל הוא ובא מארץ רחוקה למען שמך.

מב) כי ישמעון את שמך הגדול ואת נדך החזקה וזרעך הנטויה ובא והתפלל אל הבית הזה.

7. ילקוט שמעוני יהושע - פרק ט - רמז יט

ויתקבצו יחדיו להלחם עם יהושע אי"ר איבו בשם ר"א בנו של ר' יסי הגלילי בשלשה מקומות חלקו באי עולם על הקב"ה, אחד בדור הפלגה ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים דברים של חירופין היו משיחין אחר הקב"ה. ואחד בימי גוג ומגוג יתיצבו מלכי ארץ ורוסנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו, ואחד בימי יהושע שנא' ויתקבצו יחדו להלחם עם יהושע ועם

ישראל פה אחד מהו פה אחד שחלקו על הקב"ה שנאמר בו שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד

ויאמרו אלינו זקנינו ויושבי ארצנו אי"ר יוחנן זקנו כתיב סבי דבתא, היא דעתיה דר' יוחנן שאמר כל מקום שנאמר בסדום

צדיקים צדיקים כתיב

ועתה ראורים אתם אי"ר אלעזר ארון כנחש שנאמר ועתה ארורים אתם וכתוב ועתה ארור אתה, וכתוב ויאמר איש ישראל אל החוי וכי חוים היו והלא גבעונים היו אלא שעשו מעשה חוי אמך יודע אני שא"ל הקב"ה ביום אכלך ממנו מות תמות אלא הריני הולך ומרמה בהם והם הולכים ועושים ואני יורש הארץ לעצמי. כך אמרו אלו יודעים אנו שאמר הקב"ה החרם תחרימם וכתוב לא תכרות להם ולאליהם ברית הרינו הולכים והם כורתים עמנו ברית מה נפשך הורגים אותנו עברו על השבועה קיימו אותנו עברו עג הגזרה בין כך ובין כך נענשין ואין יורשין הארץ.

8. רש"י יהושע פרק ט פסוק ד

ד) ויעשו גם המה בערמה - כמו שעשו בני יעקב בערמה (בראשית לד), בחמור אבי שכם שהיה חוי, ויושבי גבעון מן החוי היו.

8א. ספר בראשית פרק מט

ז) ארור אפס כי עז ועברתם כי קשתה אחקלם בעקב ואפיצם בישראל.

9. מדרש רבה בראשית פרשה כ פסקה ה

ואוכל אי"ר לוי לעתיד לבא הכל מתרפאין חוץ מנחש וגבעונים נחש שנאמר (ישעיה סה) נחש עפר לחמו לא ירעו ולא ישחיתו וגו' גבעונים (יחזקאל מה) והעובד העיר יעבדוהו מכל שבטי ישראל ר' אסי ורבי הושעיא בשם ר' אחא אמר לו הקב"ה אני עשיתך מלך על הבהמה ועל החיה ואתה לא בקשת אני עשיתך שתהא מהלך קוממיות כאדם ואתה לא בקשת על גחונך תלך אני עשיתך שתהא אוכל מאכלות כאדם ואתה לא בקשת ועפר תאכל כל ימי חיך אתה בקשת להרוג את האדם ולישא את חוה ואיבה אשית בינך ובין האשה הוי מה שבקש לא ניתן לו ומה שבידו ניטל ממנו וכן מצינו בקין ובקרח ובלעם ובדואג ואחיתופל וגחזי ואבשלום ובאדוניו ובעוזיהו ובהמן מה שבקשו לא ניתן להם ומה שבידם ניטל מהם

עין איה / ברכות ב / פרק תשיעי-הרואה / קיג. ברכות נז/ב

קיג. ברכות נז/ב

ת"ר הרואה מרקולים אומר ברוך שנתן ארץ אפים לעוברי רצונו. מדת הסבלנות היא נחוצה ברוב, להיות כל איש ירא ד' וגדול באהבת שמו הגדול יתברך סובל גם את כל הנסוגים מאחרי ד', כ"ז שאינם קמים ביד רמה לרדוף ולהדוף את ישרי דרך מדרכם הטובה. ע"כ אנחנו מוזהרים בכל דיני דרכי שלום גם נגד רשעים עובדי ע"ז. אמנם מדה זו תוכל לגרום לאדם שפלות רוח הקדושה, כאילו חלילה משוא פנים יש בדבר, לומר שגם הדרך של רשע וכסל יש לה פנים, והיא דרך רעה מאד המעכרת דעתו של אדם ומורידה את ערכו בתמימות דרך ויראת ד' טהורה. ע"כ צריך שתהי' הסבלנות קנויה מצד אחר, לא מצד נשיאת פנים של שקר לשקר והכפירה חלילה, כ"א מצד השקפה השלמה שההשגחה העליונה עושה היא את שליחותה בכל, "עושה שלום ובורא רע". וכשם שהתכלית העקרית היא ודאי שישונו בני"א להכרה האמיתית, "וימלא כבוד ד' את כל הארץ", שרק בידיעת ד' השלמה יבאו בני"א לתעודתם הרוחנית וגם למטרתם הגשמית. כי יוטבו עי"ן המדות והשלום יתרבה בעולם, והאהבה הטהורה ותגבורת ההשכלה הצרופה תוסיף פרי קודש הלולים. אבל הדרכים שבהם יבא מין האנושי כולו להכרת האמת הם שונים ומסובכים, ומהם נמצאים דרכים רבים שעצם הרע והשקר הוא עצמו הדרך להביא אל הטוב והאמת, כי הרע מבחין את הטוב כדאי בספר יצירה, וע"י כל המהומה והמבוכה היוצאת אל הפועל בעולם ע"י כל התרבותיות הרעות של דיעות זרות במושגי האמונה והדרכות רעות שבדרכי המוסר, ידע המין האנושי בסוף להודע בהכרה נאמנה מה טוב ומה נאמן הוא דרך ד', וכמה ראוי הוא להיות רודף לדעת את ד'. א"כ צריכים כל המדות הרעות וכל דרכי ע"ז ושיטות של כל מיני כפירה לצאת אל הפועל. והוא הארץ אפים שהקב"ה נותן לעוברי רצונו, שהם עוברים הרצון התכליתי. אמנם מפני אריכות הגדולה של הפנים השונים שהרצון האלהי הכללי יושג על ידם, הם נסבלים, והם ג"כ נאחזים בכללות הסבות של הבאת טובה לעולם. וכשם שקילוסו של הקב"ה עולה מן הצדיקים כך הוא עולה מן הרשעים. ע"כ ראוי לברך בכל ראותו ע"ז הנסבלת מרב טוב

עמוד רצט

ד', להיות נותן טהור מטמא, ברוך שנתן ארץ אפים לעוברי רצונו, ותתברר מזה ג"כ מדת הסבלנות ע"פ איכותה האמיתית, עם ההבנה השלמה בדרכי ד' הגדולים, חסדך ד' מלאה הארץ.